

Chedworth – en romersk villa i England af Torben Retbøll

Chedworth er navnet på en romersk villa i England. Britannien var en romersk provins i næsten 400 år, fra invasionen under kejser Claudius i 43 til den officielle afslutning under kejser Honorius i 410.

Romerne byggede militære forter, der senere blev til byer. De anlagde veje, der forbandt disse forter – senere byer – med hinanden. I landdistrikterne blev der bygget en række romerske villaer. De tilhørte som regel ikke romerske borgere, men rige, lokale folk, der var inspireret af den romerske livsstil og arkitektur.

Rundt omkring i England kan man se spor efter mange romerske villaer. To af de mest kendte – Bignor og Lullingstone – ligger syd for London. Jeg har tidligere skrevet om dem i Klassikerforeningens Meddelelser.

Chedworth ligger et helt andet sted, nemlig omkring 150 kilometer vest for London. Det er en lang rejse. Men den romerske villa ved Chedworth er nok en rejse værd. Denne artikel er opdelt i tre afdelinger:

- Første del fortæller, hvordan du finder dertil
- Anden del fortæller om villaens historie og opbygning
- Tredie og sidste del fortæller, hvad du kan se på stedet i dag

Første del: Hvordan finder du dertil?

Chedworth ligger, som allerede nævnt, omkring 150 kilometer vest for London, i det område, der kaldes The Cotswolds. Det var (og er stadig) et meget frugtbart og smukt område med marker, skove og en lille flod ved navn Coln. De nærmeste byer er Cirencester (Corinium) og Gloucester (Glevum). Fra den første er der kun 10 kilometer til den romerske villa. Fra den anden 29 kilometer.

The Fosse Way, der oprindeligt blev anlagt af romerne, løber kun fem kilometer fra villaen. Vejens officielle og moderne navn er A429.

Hvis du har din egen bil, kan du køre dertil. Du kan parkere tæt ved indgangen til villaen. Hvis du ikke har egen bil, er situationen straks lidt mere vanskelig, men fortvivl ikke: Det er muligt at komme dertil med kollektiv transport.

Det første stykke er meget enkelt. Du tager en rutebil (NX 412) fra London til Cirencester. Rutebilen kører fra Victoria Coach Station, der ikke ligger samme sted som banegården med samme navn (Victoria Railway Station). Der kan være en lang kø foran billetlugerne. Du kan risikere at skulle stå i kø i en time. Derfor anbefaler jeg, at du køber din billet dagen før din rejse. På den måde er du sikker på, at du har en plads, inden du står på rutebilen.

Når du ankommer til Cirencester, bliver du sat af lige uden for byen, ved London Road. Rutebilen kører ikke ind til centrum. Du fortsætter til fods ad Dyer Street. På få minutter er du fremme ved den centrale plads, The Market Place. Her ligger bl.a. en kirke, et turistkontor og et hotel. Fra denne plads tager du en lille lokal bus med det meget dramatiske navn The Cotswold Lion, der har en lidt speciel køreplan:

- For det første kører den kun om sommeren, fra maj til september
- For det andet kører den kun i weekenden, lørdag og søndag
- For det tredje kører den i en cirkelrute, der begynder og slutter i Cirencester. Turen til Chedworth varer kun ca. 20 minutter, for den romerske villa er første stop på ruten. Men turen tilbage til Cirencester tager mere end en time, fordi du skal hele cirklen rundt.

Til gengæld er der også fordele ved The Cotswold Lion. Du bliver sat af lige ved indgangen til den romerske villa, og når du viser din billet fra bussen, får du rabat i form af en gratis audio-guide, der ellers koster £ 1,50.

Når du senere skal tilbage til Cirencester, skal du vente på parkeringspladsen foran indgangen. Bussen holder nemlig kun et kort øjeblik, måske for at sætte passagerer af. Derfor skal du sørge for at stå klar til at springe på bussen, så snart den er der.

Tilbage i Cirencester bliver du sat af på The Market Place, hvor du tidligere stod på. Du går nu til fods tilbage til rutebilens stoppested ved London Road og venter på rutebilen, der bringer dig tilbage til Victoria Coach Station i London.

Chedworth – en romersk villa i England af Torben Retbøll

En rejse fra London til den romerske villa ved Chedworth kan følge denne plan:

07.45-10.20 Rutebil fra London til Cirencester
10.20-11.00 Ophold i Cirencester
11.00-11.20 Bus til Chedworth
11.20-14.45 Besøg i den romerske villa (incl. en frokostpause)
14.45-16.00 Bus til Cirencester
16.00-17.00 Ophold i Cirencester
17.00-19.20 Rutebil fra Cirencester til London

Anden del: Villaens historie og opbygning

Den romerske villa ved Chedworth blev opført i første del af det 2. århundrede e. Kr., dvs. omkring det tidspunkt, hvor Trajan var kejser (98-117). Oprindeligt bestod den af tre fløje, der lå vinkelret på hinanden: En sydlig, en vestlig og en nordlig fløj. Den nordlige fløj var (måske) dobbelt så lang som den sydlige (herom senere).

I slutningen af det 2. århundrede blev det meste af villaen ødelagt af en brand, men den blev bygget op igen på kort tid. I begyndelsen af det 4. århundrede blev der opført en østlig fløj, der ikke var en rigtig bygning, men kun en overdækket veranda. Samtidig blev der bygget en overdækket veranda langs med de andre tre fløje.

Da den østlige fløj blev opført, opstod der en lukket gårdsplads med form som et rektangel. På den ene led, fra nord til syd, var den ca. 40 meter, på den anden led, fra øst til vest, var den ca. 30 meter. Det samlede areal var således omkring 1.200 kvadratmeter.

Arkæologerne mente tidligere, at denne gårdsplads var indrettet som en romersk have, hvor buske og blomsterbede danner sirlige, symmetriske mønstre. Nye undersøgelser (2000-2002) tyder imidlertid på, at den kun var bevokset med græs. Den romerske inspiration gik måske mere på bygningerne end på den plads, de omgav.

Villaen var omgivet af høje, træbevoksede skrænter på tre af de fire sider, mod syd, vest og nord. Kun mod øst var der åbent land. Fra villaen havde man udsigt mod øst ned igennem dalen, hvor den lille flod Coln løber. Sådan er det stadig i dag. Landskabet har ikke ændret sig ret meget siden antikken.

Hvorfor blev villaen anlagt på dette sted? Formodentlig fordi der var adgang til vand. Ved villaens nordvestlige hjørne var der en kilde, der leverede vand til villaen, dels til husholdningen, dels til de to badeanstalter. Kilden sprang hele året, og det gør den stadig i dag, næsten to tusind år efter at villaen blev bygget.

Landskabet skræner lidt fra vest mod øst. Den vestlige fløj ligger derfor lidt højere end den sydlige og den nordlige fløj. Den østlige fløj, der først kom til i det 4. århundrede, ligger lidt lavere end de andre tre fløje.

Vi ved ikke, hvem der boede i denne villa. Måske var det den samme familie igennem flere generationer? Måske var det forskellige familier på forskellige tidspunkter? Nogle rum og funktioner er dubleret, der er f.eks. to spisestuer og to badeafdelinger. Måske boede der to forskellige familier i hver sin afdeling på samme tid. Måske boede der to generationer fra samme familie på samme tid.

Vi ved heller ikke, hvor meget jord der hørte til villaen. Måske har arealet svinget i tidens løb. I gode år kunne ejeren måske købe mere jord og således udvide arealet. I dårlige år blev ejeren måske nødt til at sælge jord og indskrænke arealet. Under alle omstændigheder må arealet have været temmelig stort – så stort, at det kunne producere et overskud, der kunne finansiere både opførelse og vedligeholdelse af en villa, der var temmelig kostbar i samtiden.

Villaen fungerede indtil slutningen af det 4. århundrede. På dette tidspunkt var hele den romerske provins ved at gå i opløsning. Den officielle afslutning kom i 410, da kejser Honorius meddelte briterne, at de fra nu af

Moderne tegning: En rekonstruktion af den romerske villa ved Chedworth set fra luften og fra øst. På denne tegning fra omkring år 2000 er den nordlige og den sydlige fløj lige lange. Anlægget er symmetrisk. Det er sikkert historisk korrekt.

Chedworth – en romersk villa i England

af Torben Retbøll

måtte passe på sig selv. Villaen blev forladt og forfaldt. Jord fra de omgivende skråninger rutschede ned over den og begravede den. Derved blev fundamenter og det nederste murværk bevaret for eftertiden. I mange hundrede år var villaen gemt og glemt.

Villaens moderne historie begynder i 1864, hvor nogle lokale folk stødte på noget murværk, da de gravede i jorden. De vidste ikke, hvad det var, men de forstod med det samme, at det var et vigtigt fund. I dag ved vi, at de stod oven på den yderste ende af den nordlige fløj. De stod lige oven på det rum, arkæologerne har givet nr. 32.

I de følgende to år (1864-66) blev villaen gravet ud. Udgravningen blev ledet af James Ferrer. Den blev finansieret af Jarlen af Eldon, der dengang ejede hele dette område. Jarlen betalte også for opførelsen af nogle små bygninger, der kunne beskytte nogle af de antikke monumenter mod vind og vejr. Det gjaldt en del af den vestlige og en del af den nordlige fløj.

Nogle mure var bevaret i op til en meters højde. Murenes overkant blev forsynet med tagsten for at beskytte dem mod vind og vejr. Hvis regnvand siver ned i en mur og senere fryser til is, bliver den sprængt indefra.

Da udgravningen var færdig, blev den romerske villa forvandlet til et udendørs museum. En lille jagthytte, der lå lige uden for den østlige fløj, blev bygget om til en bolig for museets vagtmester og kustode. Den hvide bygning fra 1870 ligger der stadig og har stadig samme funktion.

I den nordlige ende af den hvide bygning var der et lille anneks, hvor man udstillede romerske mønter og andre små genstande, der var fundet i villaen og den nærmeste omegn. Det lille anneks er der stadig og har stadig samme funktion.

I 1924 blev den romerske villa købt af National Trust – en privat organisation oprettet i 1895, hvis formål er at beskytte og bevare monumenter af kulturhistorisk værdi. Villaen drives stadig af National Trust. Den er lukket i den koldeste vintertid: Fra december til februar. Resten af året er den åben alle dage undtagen mandag. Tjek de aktuelle åbningstider på nettet.

Den rektangulære gårdsplads set fra syd. I baggrunden ses den høje, træbevoksede skrænt, der omgiver den romerske villa på tre af de fire sider: nord, vest og syd.

Chedworth – en romersk villa i England

af Torben Retbøll

Tredie del: Hvad kan du se på stedet i dag?

Ved indgangen til den arkæologiske zone er der opført en ny bygning, der har tre afdelinger. I midten er der billetsalg og information. Det er også her, du får udleveret din audio-guide, der ligner en stor mobiltelefon. Mange steder i villaen er der opsat et lille skilt med et tal, der hører til audio-guiden. Når du taster dette tal ind på din audio-guide, får du information om det pågældende sted.

Til venstre for billetsalget er der en butik, der sælger forskellige souvenirs og litteratur om det romerske Britannien. Her kan du købe den officielle guide-bog om villaen, der er skrevet af Roger Goodburn og udgivet af National Trust. Der er ingen café eller restaurant, men butikken sælger forskellige snacks samt kolde og varme drikke.

Til højre for billetsalget er der et lille auditorium, hvor du kan se (og høre) et AV-foredrag, der varer 15 minutter, og som kører mange gange i dagens løb. Det giver en god introduktion til den romerske villa.

Fra det lille auditorium er der adgang til den arkæologiske zone. Når du kommer udenfor, står du ved det sydvestlige hjørne af den romerske villa og ser ud over den rektangulære plads, der er en stor græsplæne. På højre hånd har du den sydlige fløj, på venstre hånd har du den vestlige fløj. På den anden side af pladsen kan du se den nordlige fløj, der strækker sig langt ud til højre. Du kan også se den østlige fløj, der ligger lidt lavere end de andre tre fløje. Langs med den østlige fløj ligger den hvide bygning fra 1870, der fungerer som bolig for museets vagtmester og kustode.

Der er ingen fastlagt rute igennem den romerske villa. Audio-guiden foreslår en rute, men du behøver ikke følge dette forslag. Du kan vælge din egen rute og stadig bruge audio-guiden. Arkæologerne har for mange år siden givet hvert eneste rum et nummer. Jeg vil følge denne nummerorden, men ikke kommentere hvert eneste rum, kun de mest markante og interessante. Dette giver os følgende rute:

Den sydlige og den vestlige fløj, den lokale kilde, den nordlige og den østlige fløj og til sidst det lokale museum i det lille anneks til den hvide bygning fra 1870.

Den sydlige fløj

Rum nr. 2 kaldes forvalterens kontor, fordi nogle romerske mønter blev fundet på dette sted. Men vi ved ikke, om dette navn er korrekt. Måske var villaens ejer en skatteopkræver, som de lokale bønder besøgte for at betale deres skat. Måske havde villaens ejer bare en del af sin formue placeret i et pengeskab i dette rum.

Forvalterens kontor (rum nr. 2)

Rum nr. 3 var et stort køkken. Arkæologerne fandt omridset af en ovn i et hjørne af dette rum. De retter, der blev produceret her, blev serveret i den spisestue, der lå lige om hjørnet i den vestlige fløj.

Rum nr. 4 var villaens latrin. Det er en romersk tradition at placere køkken og latrin ved siden af hinanden. Måske fordi begge rum skulle bruge et afløb til spildevand. En romersk latrin bestod af et sæde med plads til en række personer, i dette tilfælde 3-4 personer på række. Under sædet var der en kanal med rindende vand. Romerne havde ikke træk og slip. Vandet løb hele tiden. De brugte heller ikke toiletpapir, men en svamp til at vaske sig med. I gulvet foran sædet var der en lille kanal med rindende vand, hvor man kunne rense sin svamp efter brug.

National Trust har opsat en tavle med information om dette rum. Den sidste del af teksten er værd at citere her.

Den lyder således:

“Svampene blev opbevaret i en beholder med saltvand, når de ikke blev brugt. Vi ved ikke, om hver enkelt person havde sin egen svamp!”

Den sydlige fløj er tilsyneladende ikke ret lang. Den går fra den vestlige til den østlige fløj, men i modsætning til den nordlige fløj fortsætter den ikke på den anden side af den østlige fløj. Det er besynderligt. I en romersk villa forventer vi en symmetrisk grundplan.

Chedworth – en romersk villa i England

af Torben Retbøll

Nye undersøgelser af området øst for den østlige fløj tyder på, at anlægget faktisk var symmetrisk, og at den sydlige fløj faktisk var lige så lang som den nordlige. I så fald var der en indre gårdsplads mod vest og en udvendig gårdsplads mod øst.

Den vestlige fløj

Rum nr. 5a var et kedelrum (praefurnium), hvor man producerede varm luft til et meget avanceret varmeanlæg. Den varme luft blev sendt ind i et hulrum under spisestuens gulv, hvorefter den sivede op gennem lodrette kanaler, der var muret ind i spisestuens vægge. Til sidst, når den nåede helt op til taget, forsvandt den ud til den omgivende verden.

Dette anlæg kaldes hypocaustum – et græsk ord, der frit oversat betyder: “Det brænder under dine fødder.” Det er et meget effektivt system, fordi varmen bliver fordelt i hele rummet. Det er meget bedre end en åben kamin: Tæt ved ilden er det gloende varmt, i den anden ende af rummet er det iskoldt. Det er et stort arbejde at holde anlægget i gang, men i antikken var det ikke noget problem. Man havde slaver til slags.

Moderne tegning: To slaver arbejder i kedelrummet i den vestlige badeanstalt.

Rum nr. 5 var en spisestue (triclinium), der var 6,3 meter bred og 9,6 meter lang. Det var formodentlig det mest imponerende rum i hele villaen. Når ejeren modtog gæster her, var der mange faktorer, der kunne gøre et stort indtryk på dem:

- Det avancerede varmeanlæg
- En fornem gulvmosaik i forskellige farver
- De mange fine retter, der blev serveret
- Den interessante underholdning, der blev præsenteret

Rummet havde to afdelinger: Den ene halvdel (i syd) var spiseafdelingen. Her stod der et firkantet bord og på tre af de fire sider en sofa og måske nogle stole. Den fjerde side skulle være frit tilgængelig, således at tjenerne kunne servere nye retter og fjerne eventuelle madrester, efterhånden som middagen skred frem.

Romerske mænd lå til bords. Op til tre personer på en sofa. De hvilede på den venstre albue, og de kunne tage maden med den højre hånd. Romerske kvinder sad ofte på stole tæt ved bordet. Rummet kaldes

Chedworth – en romersk villa i England

af Torben Retbøll

triclinium, fordi man ligger til bords på tre af de fire sider af bordet. Måske var skikken med at ligge til bords ikke så udbredt i de nordlige provinser. Måske sad både mænd og kvinder på stole i Britannien.

Den anden halvdel af rummet (mod nord) var beregnet til underholdning: En eller flere personer sørgede for oplæsning, sang, musik eller dans.

Hele gulvet er dækket af en polykrom mosaik, dvs. en mosaik i flere forskellige farver. Mosaikkens mønster markerer de to afdelinger. I spiseafdelingen var det meste af gulvet dækket af bord, sofaer og stole. Mosaikken er meget enkel. En række forskellige geometriske mønstre.

I den anden afdeling var det meste af gulvet synligt. Mosaikken er meget avanceret:

I midten var der et ottekantet motiv, der desværre er ødelagt. Måske forestillede det den romerske vingud Bacchus. Rundt om det centrale motiv er der otte trapez-formede felter, fire af dem er desværre ødelagt, men fire af dem er delvis bevaret. De forestiller forskellige figurer i et optog for Bacchus. I hvert hjørne er der et trekantet felt med de fire årstider:

< Spisestuen (triclinium) (rum nr. 5). I baggrunden ses den enkle mosaik i spiseafdelingen. I forgrunden den avancerede mosaik i den afdeling, der var beregnet til underholdning.

^ Udsnit af den store mosaik i spisestuen – en af de fire årstider (vinter)

Vinter – en figur, der er iført en britisk hætte (birrus Britannicus), i den ene hånd har han en død hare, i den anden en gren uden blade

- Forår – en figur, der løber af sted, i den ene hånd har hun en kurv med blomster, på den anden sidder en lille fugl
- Sommer – en figur med vinger, i den ene hånd holder han en kurv med blomster, i den anden nogle blomster
- Efterår – dette felt er desværre ødelagt

På den måde havde gæsterne noget at se på og noget at tale om, mens de spiste deres middag og nød den underholdning, deres vært havde arrangeret for dem.

Rum nr. 6 var også dekoreret med gulvmosaikker, men vi ved ikke, hvad det var beregnet til. Mosaikkerne er bevaret, men kan ikke ses. De blev frilagt og fotograferet engang. Men derpå blev de atter dækket til for at beskytte dem mod vind og vejr. National Trust håber, at de engang får råd til at opføre en moderne bygning over dette rum. Når det sker, kan de skjulte mosaikker atter komme til syne.

Rum nr. 8-16 var den vestlige badeanstalt. En romersk badeanstalt havde mange forskellige rum. Hvert rum havde sin egen funktion og (ofte) sin egen temperatur. Den typiske romerske badeanstalt var bygget op omkring følgende fem rum:

- Omklædningsrum – apodyterium

Chedworth – en romersk villa i England

af Torben Retbøll

- Det kolde rum – frigidarium
- Det lune rum – tepidarium
- Det varme rum – calidarium
- Kedelrum – praefurnium

Flere af disse rum var forsynet med et varmeanlæg (hypocaustum) for at give luft og vand den rette temperatur. Calidarium lå typisk tæt ved kederummet. På den måde blev det meget varmt. Tepidarium lå typisk lidt længere væk. På den måde blev det knap så varmt. Den vestlige badeanstalt blev bygget om flere gange i villaens levetid. Nogle rum ændrede form, nogle rum ændrede funktion. Hvad vi ser i dag, er den seneste version.

Det varme rum i den vestlige badeanstalt (nr. 12) gav en fugtig varme, der kan sammenlignes med et tyrkisk bad.

Rum nr. 10, 11 og 14, var dekoreret med en gulvmosaik, der er delvis bevaret. For det meste er der tale om geometriske figurer.

Nogle forskere mener, at mosaikkerne i denne villa er lavet af kunstnere, der havde et værksted i den nærliggende by Cirencester (Corinium), og som producerede mosaikker til adskillige romerske villaer i det vestlige England.

Rum nr. 16, praefurnium, havde to afdelinger. Den ene halvdel (mod øst) var selve kedelrummet, hvor den varme luft blev produceret. Den anden halvdel (mod vest) var et lager, hvor man kunne opmagasinere brænde.

National Trust har opsat en tavle med information om dette rum. Den sidste del af teksten er værd at citere her. Den lyder således:

“Ilden i kedelrummet måtte holdes i gang hele året rundt. Det var et godt job for en slave om vinteren – men knap så sjovt om sommeren!”

Vand til den romerske villa

I det nordvestlige hjørne af villaen var der, som allerede omtalt, en kilde, der leverede vand til den romerske villa. Vandet løb ud i et ottekantet bassin, der stadig kan ses i dag (nr. 17). Bassinet var dækket af en bygning, der havde form som et lille romersk tempel – en helligdom for den kilde, der leverede vand til villaen. Kun fundamentet af denne helligdom er bevaret i dag (nr. 18).

Vand var et vigtigt element i den romerske livsstil og kultur. Det antikke Rom omtales ofte som en by, der var bygget på vand. Romerne brugte mange ressourcer på at bygge akvædukter, der leverede vand til deres byer, og på at bygge kloaker, der ledte spildevandet ud af byen. Vandet var drikkevand til de romerske husholdninger og vand til de romerske badeanstalter, hvor romerne gerne opholdt sig i mange timer af gangen.

Den romerske villa ved Chedworth havde hele to badeanstalter. Det er usædvanligt. Vi ved ikke hvorfor. Det er måske et udtryk for ejerens brændende ønske om at kopiere den romerske livsstil og kultur så meget som muligt.

< Kildevandet samledes op i et otte-kantet bassin, der stadig kan ses i dag.

^ Moderne tegning: Det lille romerske tempel ved det otte-kantede bassin.

Chedworth – en romersk villa i England

af Torben Retbøll

Den nordlige fløj

Rum nr. 19-25 var den nordlige badeanstalt. Også dette anlæg blev bygget om flere gange i villaens levetid. Nogle rum ændrede form, nogle rum ændrede funktion. Hvad vi ser i dag, er den seneste version.

Det varme rum i den nordlige badeanstalt (nr. 22) gav en tør varme, der kan sammenlignes med en sauna. Det romerske eller latinske navn for dette rum er laconium eller sudatorium.

Vi ved ikke, om mænd og kvinder badede sammen eller på hver sit tidspunkt. Vi ved heller ikke, om familiens slaver måtte benytte badeanstalten, eller de kun skulle sørge for at holde den i gang til glæde for familien og dens gæster.

Rum nr. 26 var en dagligstue, der var forsynet med et varmeanlæg (hypocaustum). Det antikke gulv er styrtet sammen. Det betyder, at vi kan se de mange små søjler, der bar dette gulv og derved skabte et hulrum under gulvet, hvor den varme luft kunne cirkulere.

Dagligstue med varmeanlæg (hypocaustum) (rum nr. 26). Det antikke gulv er styrtet sammen. De mange små søjler, der bar det antikke gulv, kan ses.

Moderne tegning: Dagligstue med gulvmosaik. Varmeanlæg under gulvet. Til venstre i billedet ses kedelrum, praefurnium (nr. 26).

Rum nr. 30 var et køkken. Arkæologerne fandt spor efter en ovn i et hjørne af dette rum – ligesom i rum nr. 3 i den sydlige fløj.

Rum nr. 31 var et spisekammer.

Rum nr. 32 var en stor spisestue (triclinium), der minder lidt om rum nr. 5 i den vestlige fløj, men den er desværre ikke nær så velbevaret som denne. De lokale folk, der opdagede den romerske villa i 1864, stod lige oven på dette rum.

Den østlige fløj

Som allerede omtalt var den østlige fløj ikke en rigtig bygning, men kun en overdækket veranda. Taget blev formodentlig båret af en hel mur på ydersiden (mod øst) og en lav mur plus en række søjler på indersiden (mod vest).

Kun ganske lidt er bevaret af denne fløj, men vi kan stadig se det nederste af den udvendige og indvendige mur.

Midt på denne fløj har der formodentlig været en port, der gav adgang til den rektangulære gårdsplads. Den østlige fløj lå – som allerede omtalt – lidt lavere end de andre fløje. Når man kom igennem porten, måtte man gå op ad en trappe for at komme op til gårdspladsen. Den lille trappe med fire trin kan stadig ses i dag.

Chedworth – en romersk villa i England

af Torben Retbøll

Det lokale museum

I annekset til den hvide bygning fra 1870 udstilles romerske mønter og andre små genstande, der blev fundet i villaen og den nærmeste omegn. Museet blev til i den viktorianske tidsalder. Tilsyneladende er der ikke ændret ret meget siden da, hverken på form eller indhold.

Dengang var princippet at udstille så meget som muligt, både de meget interessante fund og de mindre interessante. Desuden var formen meget kompakt. Hver mønt, hvert rum, var tæt pakket med genstande. I dag udstiller mange museer kun de bedste fund – og der er mere luft imellem de enkelte genstande.

Dette museum har kun ét rum, men mange genstande. Det er tilladt at fotografere her, men alle genstande er placeret bag glas. Derfor er det svært at tage et ordentlig billede af noget og svært at tage et billede af en enkelt genstand. Jeg synes, National Trust skulle modernisere dette museum. Men måske mangler de penge til at gøre det.

En høj glasmonter præsenterer forskellige byggesten. Her kan du se en af de hule mursten, der blev brugt, når man byggede en lodret kanal ind i væggen på et rum, der skulle have et varmeanlæg, f.eks. spisestuen, nr. 5. Det romerske eller latinske navn for en sådan mursten er tubulus.

En anden glasmonter præsenterer en række religiøse fund. Figur nr. 17 er et relief af en jæger, der er iført en tunika, en kappe og høje støvler. I den ene hånd holder han en død hare. En jagthund sidder ned til venstre og en hjort løber til højre. Figuren forestiller måske en lokal jagtgud. Relieffet, der er 43 cm højt, blev fundet 150 meter nordvest for villaen.

Figur nr. 19 er en miniature-statue af en præst, der holder en flad tallerken (patera) i sin hånd. Denne statue blev efter sigende fundet i 1926 ved det antikke tempel, der lå ved floden Coln ca. 1 kilometer fra villaen, men dette er dog tvivlsomt.

De romerske mønter, der udstilles her, fortæller om mange forskellige kejsere eller deres nærmeste familie:

- Hadrian, kejser 117-138
- Commodus, kejser 180-192
- Julia Domna, levede 170-217, gift med Septimius Severus, der var kejser 193-211, mor til Caracalla, der var kejser 211-217
- Julia Maesa, Julia Domna's søster, levede ca. 165-ca. 225, bedstemor til Heliogabalus (Elagabal), der var kejser 218-222
- Severus Alexander, kejser 222-235
- Maximinus Thrax, kejser 235-238
- Salonina, gift med Gallienus, der var kejser 253-265
- Maximianus Herculius, kejser 286-305
- Konstantin den Store, kejser 306-337
- Valens, kejser 364-378

Afslutning

Den officielle guide-bog til den romerske villa ved Chedworth er, som allerede omtalt, skrevet af Roger Goodburn og udgivet af National Trust. Den udkom første gang i 1979. Siden da er den blevet genoptrykt flere gange. Det er sådan set en meget god guide-bog. Der er mange nyttige informationer. Men den er meget gammeldags i sin form. Teksten er et sted, mens billederne er samlet et andet sted. Desuden er alle illustrationer i sort-hvid.

I en moderne guide-bog er tekst og billede placeret ved siden af hinanden, så man ikke skal blade frem og tilbage hele tiden. Desuden er alle nye billeder gengivet i farver. Jeg synes, National Trust burde udgive en mere moderne og mere brugervenlig guide-bog til denne villa.

Hvis guide-bogen er lidt gammeldags, så må jeg til gengæld sige, at den information og den vejledning, man får, når man besøger stedet, er både moderne og brugervenlig. Meget instruktiv og meget pædagogisk:

Chedworth – en romersk villa i England

af Torben Retbøll

- For det første det 15 minutter lange AV-foredrag ved indgangen til villaen: Dette foredrag er skræddersyet til stedet. Det fortæller ikke alt om den romerske villa, men det er der heller ingen grund til, for villaen ligger jo lige på den anden side af døren. Foredraget forbereder publikum på besøget. Det sætter dem i stand til at få noget ud af besøget. Det er meget fint arbejde.
- For det andet skiltningen i den arkæologiske zone: Mange steder er der opsat tavler med information. De fleste tavler er todelt med tekst og billede. Teksten er kort og klar. Den fortæller om det sted, hvor du står lige nu. Billedet er som regel en tegning, en moderne rekonstruktion, der viser hvordan dette sted (måske) så ud i antikken. Tekst og billede supplerer hinanden. Det er meget fint arbejde.
- For det tredje audio-guiden: Mange steder er der opsat en lille tavle med et nummer, der hører til audio-guiden. Når du taster dette nummer ind på din audio-guide, får du information om det pågældende sted. Du kan gå i dit eget tempo. Du kan vælge din egen rute. Hvis du ikke fatter budskabet første gang, kan du bare høre det en gang til. Det er meget fint arbejde.

De tre elementer – AV-foredrag, skiltning og audio-guide – støtter og supplerer hinanden. Tilsammen giver de publikum mulighed for at få en god oplevelse og samtidig få et godt indblik i, hvordan livet og tilværelsen kunne forme sig engang for længe siden i et hjørne af det romerske Britannien.

Praktiske informationer

Åbningstider i 2007: 3. Marts-11. november

Priser: Voksen: £ 5,45. Barn: £ 3,15. Audio-guide: £ 1,50

Den officielle guide-bog: Roger Goodburn, Chedworth Roman Villa, National Trust, 2002, 39 sider, pris: £ 2,30

Foto og film: Det er tilladt at filme og fotografere overalt i den romerske villa og i det lokale museum – både med og uden blitz.

Restriktioner: Der er kun få restriktioner i den arkæologiske zone. Nogle rum kan kun ses udefra. Det gælder f.eks. spisestuen i den vestlige fløj. Den fine gulvmosaik må ikke betrædes af publikum, men dette forbud er kun rimeligt, for mosaikken er meget skrøbelig.

Tidligere artikler om det romerske Britannien i KfM:

“Det romerske Britannien,” nr. 195, juni 2001

“Det romerske London,” nr. 213, juni 2004

“Newcastle – et hjørne af det romerske Britannien,” nr. 217, februar 2005

“Bignor og Lullingstone – romerske villaer i det sydlige England,” nr. 218, april 2005